

ФІНАНСИ, ГРОШОВИЙ ОБІГ, КРЕДИТ

виконаних досліджень по вказаних напрямках зроблено висновок, що найбільш придатними для визначення і оцінки економічного капіталу банку є модель WACC (Weighted Average Cost of Capital), модель оцінки капітальних активів CAPM, методика швейцарського банку Credit Suisse, а також методика розрахунку економічного капіталу під кредитний ризик.

Нами пропонується нова оптимізаційна модель визначення потреби в економічному капіталі як потенційного економічного капіталу чи загальної суми непередбачуваних ризиків з урахуванням зважування усіх видів активів на певні ризики, у тому числі і по сегментах банківської діяльності та співставлення з варіантами обсягу регулятивного капіталу як ресурсу економічного капіталу.

Список використаних джерел

1. Науменкова С.В. *Розвиток фінансового сектору України в умовах формування нової фінансової архітектури*/ С.В. Науменкова, С.В. Міщенко.-К.: УБС, ЦНД НБУ, 2009,- 384 с.
2. Аналітичний огляд банківської системи за 1 півріччя 2013 року// Офіційний веб-сайт НРА «Рюрік», 2013 [Електронний ресурс].- Режим доступу: http://rurik/documents/research/bank_system_II_kv_2013_review.pdf.
3. Херреро Г. *Иностранные банки и финансовая стабильность в новой Европе*/Г. Херреро, Н. Симон// *Банки та банківські системи*.- 2006.-№ 1.-С. 50-59.
4. Шпіка П. *Питання фінансової стабільності в центральних банках*/ П. Шпіка// *Банки та банківські системи*.- 2007.- № 3.- С. 4-15.
5. Коваленко В.В. *Науково-методологічні основи фінансової стабільності банківської системи та індикатори її оцінки*/ В.В. Коваленко// *Фінанси України*.- 2008.- № 7.- С. 111-121.
6. Зінченко В.О. *Сутність і поняття стійкості банківської системи*/ В.О. Зінченко// *Вісник УАБС*.- 2007.- № 2.- С. 83-86.
7. Міщенко С.В. *Обґрунтування підходів до оцінки стабільності фінансової системи* /С.В. Міщенко // *М-ли наук.- пр. конф. 2007 р. «Напрями розвитку фінансової системи в сучасних умовах»*. – К.: НДФІ, 2007.– С. 51-56.
8. *Міжнародне наближення визначення капіталу та нормативів капіталу*. – Базель, 1988. – 25с. [Електронний ресурс]. – режим доступу: www.bank.gov.ua
9. *Методичні вказівки з інспектування банків «Система оцінки ризиків»*: Постанова Правління НБУ від 15.03.2004 р. №104 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.zakon.rada.gov

References

1. Naumenkova S.V. *Financial Sector Development Ukraine in formatio novum financial architecture*. UBS, CLP NBU, MMX - CCCLXXXIV p.
2. *Analitychnyy overview of fretus pro 1st dimidium MMXIII* // Official website de NRA «Rurik», MMXIII [electronic resource].- Access: http://Rurik/documenta/research/bank_system_II_kv_2013_review.pdf.
3. Herrerro G. *Ynostrannyye fyansovaya stabylnost et ripas in Europa* // *Banks et Bank systemy*.- 2006.-№ 1.-S. 50-59.
4. P. Shpika *financial stabilitas in central ripas* // *Banks et Bank systemy*.- 2007.- № 3.- P. 4-15.
5. V. Kovalenko *Et scientifica methodo fundamentis financial stabilitas fretus ratio et Indicadores de Aestimatio* / VV Kovalenko // *Finance Ukraine*.- 2008.- № 7.- S. 111-121.
6. Zinchenko V.A. *Ad secundum dicendum quod de ratione fretus ratio firmitatis* // *Bulletin UABS*.- 2007.- № 2.- S. 83-86.
7. Mishchenko S.V. *Accedit ad iustificationem perpendendis stabilitate financial system M-ly nauk.-pr. Conf. MMVII «Directions de financial system in hodiernis condicionibus.»* - K. NDFI, 2007.- P. 51-56.
8. *International Convergence definition of caput capitis rationes*. - Basel, 1988. - 25s. : www.bank.gov.ua
9. *DIRECTORIA PRINCIPIA AD lecturis inspicienda patent ripas 'periculo taxationem ratio* «: NBU Board Resolutio 15.03.2004 p. №104 : www.zakon.rada.gov

ДАНИ ПРО АВТОРА

Закрепа Антон Вікторович, аспірант ДННУ «Академія фінансового управління», заступник директора, начальник відділу оцінки майнових прав та нематеріальних активів ВО «ДЕ ВІЗУ», вул. Малопадвальна, 10, Київ, 01001, Україна
e-mail: a.zakrepa@devisu.ua

ДАНИЕ ОБ АВТОРЕ

Закрепа Антон Вікторович, аспірант ГУНУ «Академія фінансового управління», заступитель директора, начальник отдела оценки имущества и нематериальных активов ВО «ДЕ ВІЗУ», ул. Малопадвальная, 10, Киев, 01001, Украина
e-mail: a.zakrepa@devisu.ua

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

Zakrepa Anton Viktorovich, agraduate student DNNU «Academie financial management», Deputy Director, Head of evaluation of property rights and intangible assets of the «De Visu» Str. Malopidvalna, 10, Kyiv, 01001, Ukraine
e-mail: a.zakrepa@devisu.ua

УДК 336:33.012.61 – 022.51

ФІНАНСОВО-КРЕДИТНИЙ МЕХАНІЗМ СПРИЯННЯ МАЛОМУ ПІДПРИЄМНИЦТВУ

Калмиків О.В.

Стаття присвячена висвітленню деяких аспектів проблематики фінансово-кредитного механізму сприяння малому підприємству. В ній виокремлено фактори, що формують фінансово-кредитні відносини малих підприємств з іншими структурами: система оподаткування і контролю, бюджетні і позабюджетні фонди та ін; визначено кілька основних типів фінансово-кредитної підтримки малого підприємства: схеми кредитних гарантій,

мікрокредитування, венчурні фонди та фонди безпосередньої підтримки малого підприємництва; проблеми у фінансово-кредитній сфері суб'єктів МП в Україні, зокрема відсутність або недостатність майна, що може бути прийнято як ліквідна застава для забезпечення гарантій повернення кредиту, складна процедура отримання банківського кредиту, довгі строки прийняття рішень про надання кредитів, системна потреба в невеликих кредитах для поповнення оборотних коштів у малих підприємствах; чинники, що впливають на формування фінансового забезпечення МП, як застосування різних форм державного і недержавного забезпечення гарантій повернення позикових коштів підприємницькими структурами; представлено важливий напрям фінансово-кредитної підтримки: сприяння участі малих підприємств у ринках акціонерного капіталу, ринках похідних цінних паперів; форми і джерела фінансового забезпечення розвитку МП: гарантійні фонди кредитування, лізинг, кредитні союзи, страхові компанії; основні принципи формування фінансово-кредитного механізму малого підприємства такі, як: системність, комплексність, достатність, диверсифікація, обґрунтованість, прогнозованість, прозорість.

Ключові слова: мале підприємництво, кредитно-фінансовий механізм, фінансовий механізм, сприяння розвитку малого бізнесу.

ФИНАНСОВО-КРЕДИТНЫЙ МЕХАНИЗМ СОДЕЙСТВИЯ МАЛОМУ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВУ

Калмыков О.В.

Статья посвящена освещению некоторых аспектов проблематики финансово-кредитного механизма содействия малому предпринимательству. В ней выделены факторы, формирующие финансово-кредитные отношения малых предприятий с другими структурами: система налогообложения, бюджетные и внебюджетные фонды и др.; определены несколько типов финансово-кредитной поддержке малого предпринимательства: схемы кредитных гарантий, микрокредитование, венчурные фонды и фонды непосредственной поддержки малого предпринимательства; проблемы в финансово-кредитной сфере субъектов МП в Украине, в частности отсутствие или недостаточность имущества, что может быть принято как ликвидный залог для обеспечения гарантий возврата кредита, сложная процедура получения банковского кредита, длинные сроки принятия решений о предоставлении кредитов, системная потребность в небольших кредитах для пополнения оборотных средств у малых предприятий; факторы, воздействующие на формирование финансового обеспечения МП, как использование разных форм государственного и негосударственного обеспечения гарантий возврата одолженных средств предпринимательскими структурами; представлено важное направление финансово-кредитной поддержки: содействие участию малых предприятий в рынках акционерного капитала, рынках исходных ценных бумаг; формы и источники финансового обеспечения развития МП: гарантийные фонды кредитования, лизинг, кредитные союзы, страховые компании; основные принципы формирования финансово-кредитного механизма малого предприятия такие, как: системность, комплексность, достаточность, диверсификация, обоснованность, прогнозируемость, прозрачность.

Ключевые слова: малое предпринимательство, кредитно-финансовый механизм, финансовый механизм, содействие развитию малого бизнеса.

FINANCIAL AND CREDIT MACHANISM OF SMALL BUSINESS SUPPORTING

Kalmykov O.V.

The article is devoted to highlighting of some aspects of the problem of financial and credit mechanism of small business supporting. The factors that shape the financial and credit relations of small business with other structures are singled out in it: taxation and control; budgetary and extra budgetary funds etc, several basic types of financial and credit supporting of small business are identified, e.g.: schemes of credit guarantee, micro-crediting, venture capital funds and funds in direct support of small business; problems in the financial and credit sphere for subjects of small business in Ukraine, including the absence or insufficiency of property that can be taken as liquid collateral to guarantee the repayment of the loan; complicated procedure for obtaining a bank loan, long time for making decisions on granting loans; systemic need in small loans for filling up of working capital of small businesses; factor that influences the financial security of SB as the use of different forms of public and private guarantee for returning of borrowed funds by business structures; the important area of financial support is presented: promoting of small businesses participation in markets of joint stock capital, markets of derivatives, forms and sources of financial support of SB development: guarantee funds of lending, leasing, credit unions, insurance companies and basic principles of financial-credit mechanism formation for small companies, in our opinion, are: consistency, complexity, sufficiency, diversification, validity, predictability, and transparency.

Key words: small business, credit and financial mechanism, financial mechanism, small business supporting.

Актуальність дослідження та постановка проблеми. Фінансове забезпечення – це об'єктивна реальність у ринкових умовах господарювання, тому що зростає потреба в поповненні оборотних коштів, модернізації основних фондів, використанні новітніх технологій, сировини, створенні нових продуктів, отриманні коштів, необхідних для авансування процесу господарювання. Фінансовий механізм сприяння розвитку МП – це комплекс фінансових методів (планування, управління, контролю, забезпечення і регулювання) і важелів впливу на його розвиток.

У рамках фінансового механізму малого підприємства у вузькому сенсі розуміють джерела фінансового забезпечення (самофінансування, кредитування, бюджетне фінансування) та модель (схему) фінансового регулювання коштів.

Фінансовий механізм підприємства охоплює систему фінансових методів (фінансове забезпечення і регулювання, фінансове прогнозування, планування, нормування, лімітування, резервування, кредитування, інвестування, страхування, стимулювання, оперативне управління, фінансовий контроль та ін.), фінансових важелів (дохід, прибуток, ціни, норми амортизації, ставки податків, валютний курс, ставка дисконту, відсотки, нормативи фінансових санкцій тощо) та фінансових інструментів (цінні папери, грошові зобов'язання, валюта, ф'ючерси, опціони, векселі, депозитні свідоцтва, кредитні договори, страхові комісії тощо) [4].

Фінансовий механізм малого підприємства охоплює також правове, методичне (інструкції, норми, нормативи, методичні вказівки тощо), організаційне, інформаційно-програмне (спеціально для невеликих підприємств існує варіант поставки програми «1С: Бухгалтерія 7.7»), інформаційно-аналітичне забезпечення (звітні бухгалтерські і статистичні документи, дані вибіроквих спостережень).

ФІНАНСИ, ГРОШОВИЙ ОБІГ, КРЕДИТ

Бюджетне забезпечення підтримки малих підприємств здійснюється УФПП, регіональними та місцевими фондами. Основним же способом фінансового забезпечення малих підприємств є самофінансування.

Узагалі фінансування підприємництва державою вважається неринковим, тому і недоцільним. Проте на практиці дотації залишаються одним з найпоширеніших важелів фінансового механізму сприяння розвитку МП розвинених країн. Наприклад, сума щорічних дотацій із бюджету США малим підприємствам складає 300 млрд. доларів [2]. Пряма державна підтримка надається тим підприємствам, діяльність яких є важливою для розвитку національної економіки або має пріоритетне значення. В Україні у зв'язку з дефіцитом бюджетних коштів пряма фінансова допомога практично відсутня.

На жаль, для розвитку малих підприємств власних коштів недостатньо, тому кредити є основним джерелом фінансових ресурсів для розвитку МП, фінансового забезпечення малих підприємств. Тому важливим завданням у вирішенні цієї проблеми є вивчення питання фінансово-кредитного механізму сприяння МП.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У дисертаційному дослідженні К. Богун «доведено, що в Україні фінансова підтримка малого підприємництва носить дворівневий характер: державна підтримка малих підприємств і підтримка з боку недержавних організацій. Державну фінансову підтримку суб'єктам МП надають органи влади різних рівнів, державні комітети з регулювання окремих питань, державні фонди. Серед недержавних організацій, що включено до складу фінансової інфраструктури, за критерієм доходності виділено прибуткові (банки, лізингові, страхові, інвестиційні компанії) і неприбуткові організації (кредитні спілки, фонди підтримки підприємництва) [3, с. 6].» З погляду на форми надання підтримки всю сукупність організацій фінансової інфраструктури розподілено на ті, що здійснюють кредитну (банки, кредитні спілки), і некредитну фінансову діяльність (лізингові, страхові компанії, технопарки, бізнес-інкубатори, інформаційно-консультативні установи тощо).

На думку багатьох науковців (А. Гринюк, Т. Косова, М. Крупка, М. Крупка, О. Мазур, О. Масна, Я. Онищук, М. Романов, О. Тимонін, О. Ткачук та ін.) в Україні відсутній дієвий фінансово-кредитний механізм сприяння розвитку МП.

Як зазначає О. Масна, необхідно «створювати в Україні окремі неприбуткові мікрофінансові установи, які б були наділені правами кредитування підприємств малого і середнього бізнесу; створювати в банківських установах відповідні структурні підрозділи або невеликі сектори, які б займалися лише вивченням попиту на мікrokредити та вивчали б історію діяльності малих підприємств; більш активно фінансувати підприємства малого і середнього бізнесу, які випускають енергомістку продукцію; запроваджувати систему гарантування мікrokредитів з боку місцевої влади або ж різного роду фондів; сприяти більш ефективному кредитуванню малих підприємницьких структур, які експортують продукцію або ж випускають таку, яка зменшує обсяги імпорту; розробити загальнодержавні та регіональні програми щодо мікrokредитування малого і середнього бізнесу небанківською системою (кредитними спілками, страховими та лізинговими компаніями тощо); розширити систему підготовки та підвищення кваліфікації підприємців у питаннях мікrokредитування МП [5, с. 7-8].»

Серед заходів, як стверджує А. Щетинін, до яких удаються у розвинених країнах при застосуванні кредитного регулювання, виокремлюють зменшення витрат виробника або зменшення облікової ставки центральним банком за залученими.

Отже **мета статті** полягає у розкритті питання фінансово-кредитного механізму сприяння малому підприємництву і реалізації його в сучасних умовах розвитку малого підприємництва.

Виклад основного матеріалу. Важливим видом державного регулювання є кредитне регулювання, яке реалізується часто через банківську систему. Фінансово-кредитний механізм як складової господарського механізму в частині кредитів – це економічні відносини, які виникають з причини надання, використання та погашення кредитів. Фінансово-кредитний механізм малого підприємства – це сукупність методів, інструментів і важелів впливу на формування й використання фінансових ресурсів у його господарській діяльності з метою забезпечення власного функціонування і розвитку.

Виокремимо фактори, які формують фінансово-кредитні відносини малих підприємств з іншими структурами: система оподаткування і контролю; бюджетні і позабюджетні фонди, фонди міжнародних організацій, недержавні пенсійні фонди, біржі, страхові компанії, банки, банківсько-кредитні установи, посередники постачання фінансових ресурсів та інші установи ринкового середовища. За характером взаємодії між зазначеними суб'єктами можна виділити адміністративні, договірні та внутрішньовиробничі відносини, які забезпечуються ефективною різноманітністю управління фінансово-кредитними ресурсами. Серед основних видів підприємницького ризику виділяють виробничі, комерційні і фінансові ризики. Проте у процесі кредитування специфічне місце займає кредитний ризик, пов'язаний із несумлінністю позичальника (частка неповернення кредитів в Україні є високою).

Існують й інші причини неповернення коштів, унаслідок форс-мажорних обставин, зміни політичного курсу, за рахунок спаду виробництва і зниження цін на продукцію, частих змін норм законодавства, появи світових фінансово-економічних криз (рис. 1).

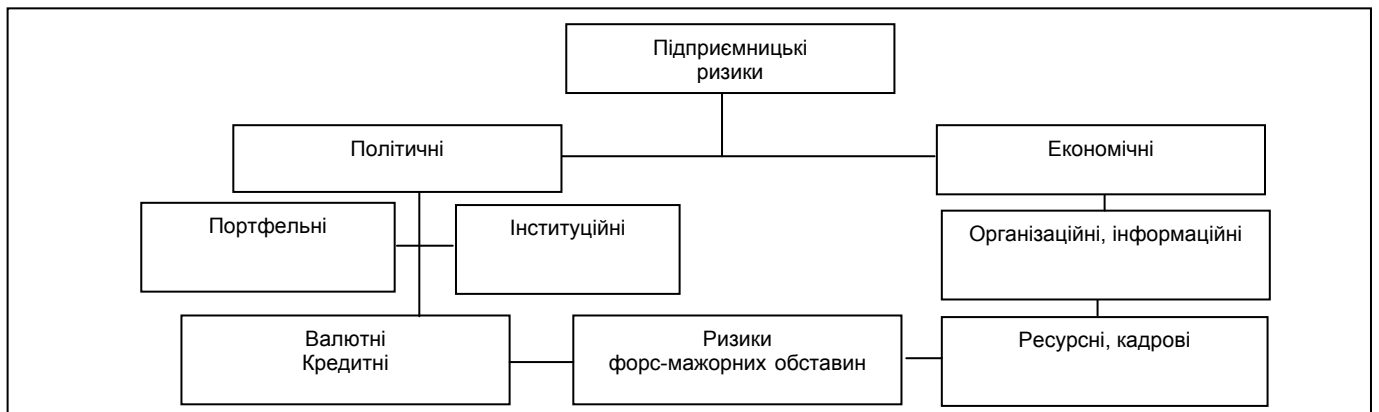

Рисунок 1. Види ризиків малого підприємництва

Вплив фінансово-кредитного механізму на різні аспекти виробничої сфери МП має кількісний і якісний вираз. Кількісний проявляється в підсистемі фінансового забезпечення в обсягах коштів, сформованих із різних джерел на вирішення завдань. Якісна визначеність (регулювання) фінансового впливу виявляється саме в характері розподілу і руху фінансових ресурсів.

Зауважимо, що в умовах становлення інформаційного суспільства в Україні необхідно створювати прості сайти малих підприємств для веб-представництва у світовому та Інтернет-просторі з метою пошуку партнерів та кооперації діяльності, збуту продукції. Цікавим є досвід Львівського центру науково-технічної і економічної інформації у вигляді каталогу інноваційних пропозицій підприємств та організацій Львівщини [7].

Згідно з рекомендаціями ОЕСР (Організації з економічного співробітництва та розвитку) [6] визначено кілька основних типів фінансово-кредитної підтримки малого підприємництва: схеми кредитних гарантій, мікрокредитування, венчурні фонди та фонди безпосередньої підтримки малого підприємництва.

Однак розбудова розгалуженої та сучасної системи фінансово-кредитної підтримки потребує дотримання певних етапів. За експертними оцінками, найбільшими проблемами у фінансово-кредитній сфері для суб'єктів МП в Україні є: відсутність або недостатність майна, що може бути прийнято як ліквідна застава для забезпечення гарантій повернення кредиту; складна процедура отримання банківського кредиту, довгі строки прийняття рішень про надання кредитів; системна потреба в невеликих кредитах для поповнення оборотних коштів у малих підприємствах.

Важливим чинником, що впливає на формування фінансового забезпечення МП, може стати застосування різних форм державного і недержавного забезпечення гарантій повернення позикових коштів підприємницькими структурами. Недержавне гарантування може реалізуватися різними установами, що гарантують кредит: комерційними організаціями чи банками; фінансовими установами; іноземними інвесторами; товариствами взаємного гарантування; громадськими організаціями тощо.

Вирішити ці проблеми можна за такими схемами:

- гарантування державою комерційним банкам тієї частки кредиту, яка отримується малим підприємством. Такі схеми є сприятливими для малих підприємств, що вже мають майно, яке може бути ліквідною заставою для іншої частини цього кредиту. Розподіл гарантій може бути в різних пропорціях (20:80; 25:75; 30:70; 50:50);

- використання коштів, що спрямовуються на допомогу з безробіття, для стимулювання безробітних до започаткування власної підприємницької діяльності;

- мікрокредитування для найбільш дрібних суб'єктів малого підприємництва, у т.ч. для підприємців-фізичних осіб.

Мікрокредити надаються для виробництва, переробки і збуту виробленої продукції, придбання техніки, обладнання, новітніх технологій, будівництва і реконструкції виробничих приміщень.

За існуючим на сьогодні світовим досвідом, на малих інноваційних підприємствах найкраще використовують венчурний капітал, тобто приватний корпоративний капітал, спрямований на ризиковані, але високоприбуткові проекти. Це одне з джерел фінансування підприємств-початківців, що надається замовними інвесторами й іншими інвестиційними компаніями малого бізнесу (ІКМБ). Певні джерела інвестування венчурного капіталу залучаються на конкретних етапах підприємництва, таких як фінансування початкової стадії або стадія розвитку компанії безпосередньо при попередньому публічному продажу акцій (мезонинне фінансування).

Важливим напрямом фінансово-кредитної підтримки є сприяння участі малих підприємств у ринках акціонерного капіталу, ринках похідних цінних паперів, які встановлюють простіші вимоги до них, ніж офіційні ринки першого рівня. Прикладом може слугувати система NASDAQ в США, яка дозволяє отримати автоматичне котирування малих підприємств.

Проте застосування таких інструментів потребує розвинутих фінансових ринків та фінансово-кредитної інфраструктури, установ, які займаються акумуляцією тимчасово позичених грошових ресурсів і перетворюють їх на кредити, а саме: банки, фондові та валютні біржі, інвестиційні фонди та компанії, кредитні, страхові й гарантійні установи, кредитні спілки, фонди громадських об'єднань.

Існують інші форми і джерела фінансового забезпечення розвитку МП: гарантійні фонди кредитування, лізинг, кредитні союзи, страхові компанії.

Потребує впровадження якісно нова система фінансово-кредитної підтримки малих підприємств, яка базується на економічній ефективності та дотриманні принципів справедливості, рівності, прозорості, адресності.

Основні принципи формування фінансово-кредитного механізму малого підприємства, на нашу думку, такі: системність, комплексність, достатність, диверсифікація, обґрунтованість, прогнозованість, прозорість.

Щодо банківського кредитування, то можна стверджувати, що банківські установи не бажають мати справи з малими підприємствами. Причин цьому кілька: відсутність застави, дуже малий розмір позики та короткий термін її повернення, про середньостроковий термін навіть не йдеться, значний ризик і незначний прибуток в абсолютних показниках порівняно із кредитуванням інших позичальників.

Основні види банківських кредитів за механізмом надання можна виділити такі: овердрафт, сезонний зі щомісячною амортизацією позики, кредитна лінія, револьверний, онкольний, ломбардний, іпотечний, роловерний, консорціумний, бланковий. Малі підприємства є непривабливими клієнтами для банків на середній строк кредитування. Поряд з цим, ставки кредитних ресурсів, які діють на ринках на короткий термін (рік), є занадто високі для малих підприємств, що робить банківські кредити недоступними для аналізованого сектора економіки.

Вирішення цього питання доцільно здійснювати, укладаючи кредитні договори з фінансовими посередниками небанківського сектора, уключаючи кредитні спілки, фонди державної і недержавної підтримки, міжнародні організації або об'єднання підприємців.

Важливими залишаються кредитний рейтинг (внутрішній або зовнішній) малих підприємств та його кредитна історія. Так, при середній ставці в комерційних банках на рівні 16-18 %, ставка за кредитом складала 11,6 %. При цьому підприємці мають пройти спеціальний конкурс, довівши перспективи свого бізнес-плану.

У здійсненні державної політики сприяння розвитку МП активна роль належить також Державному центру зайнятості України, який згідно із чинним законодавством надає безпроцентні кредити безробітним для заняття підприємницькою діяльністю.

Окрім банків, необхідно також заохочувати розвиток фінансового небанківського сектора в Україні, що формується на основі розвитку фондів підтримки МП, разом з інноваційними й інвестиційними фондами, страховими і лізинговими компаніями, фінансово-кредитними установами, гарантійними фондами тощо.

ФІНАНСИ, ГРОШОВИЙ ОБІГ, КРЕДИТ

Для вирішення проблеми фінансового забезпечення суб'єктам МП необхідно самоорганізуватися, наприклад, у товариства взаємного фінансування. Такі товариства створюються за рахунок добровільних внесків і відіграють значну роль у вирішенні проблеми покриття тимчасових фінансових потреб для суб'єктів малого підприємництва власними силами, без залучення бюджетних коштів.

Світова спільнота також бере участь у процесі інвестування МБ. У цьому сенсі велике значення надається співпраці зі Світовим банком, ЄБРР, фондами «Євразія», «Відродження», «Ной-хау». 16 лютого 2009 р. підписано Декларацію про налагодження співпраці між урядом та Європейською комісією щодо політики малих і середніх підприємств.

Серед країн, що надають фінансово-технічну допомогу українським підприємствам, найбільш активними є США, Німеччина, Великобританія, Канада. Таким чином, міжнародна фінансова допомога Україні надходить, і це є важливим напрямом у розвитку міжнародних економічних зв'язків, а малі підприємства мають ефективніше використовувати іноземну допомогу й активніше визначати свою позицію у відносинах із міжнародно-фінансовими організаціями.

Програма мікрокредитування в Україні завдяки ЄБРР є розширенням раніше існуючої кредитної лінії для МСП, що функціонує в Україні з 1995 р. Привабливим є Проект міжнародної технічної допомоги, ініційований ЄБРР, що орієнтований на сприяння розвитку нових кредитних продуктів, у тому числі для фінансування підприємств у сільській місцевості, агробізнесу.

Існує Програма «ТРАНСФОРМ» німецько-українського фонду, яка є фінансовою установою, створеною на виконання Програми федерального Уряду Німеччини на підтримку реформ в Україні; підписаної 10.12.1996 між Національним банком України та німецькою кредитною установою для відбудови за «Договором про Грант»; Указом Президента України від 01.06.1998 № 574/98 «Про Німецько-Український фонд»; постановою Правління НБУ від 17.03.1998 № 108 «Про створення Німецько-Українського фонду». Наприклад, ПроКредит банк є німецьким банком, який орієнтований на потреби малих підприємств.

Існує декілька банків, кредитних спілок і фондів прямого інвестування, що, як і раніше, фінансують малий бізнес.

У процесі аналізу практики кредитування суб'єктів малого підприємництва кредитними спілками виділено ряд переваг: кредитна спілка є відкритою структурою; має змогу напрацювати кредитну історію; кредит можна отримати швидко; інколи відсотки за кредит можуть бути нижчими за банківські – 20–25 % річних; залежно від статуту спілки термін погашення кредиту можна пролонгувати; у деяких спілках можна кредитуватися за допомогою майнових поручителів; можливість придбання товарів у кредит [169]. Видача кредитів на впровадження бізнесу в кредитній спілці дуже тісно пов'язана з наявністю високоліквідної застави й часто комбінується із елементами певної поруки інших членів спілки.

Цікавим був досвід кредитно-гарантійної установи (КГУ), створеної в 1999 р. в рамках здійснення державної програми підтримки малого підприємництва в Україні та відповідно до Указу Президента України «Про утворення кредитно-гарантійної установи з підтримки малого та середнього підприємництва» від 20.05.1999 №540/99. Це фінансова установа, яка відповідно до чинного законодавства мала право за рахунок залучених коштів надавати фінансові кредити на власний ризик і брала на себе зобов'язання (у будь-якій формі) гарантувати сплату за боргами третьої особи у разі невиконання нею своїх грошових зобов'язань у частині несплаченої суми.

Засновниками КГУ були Український фонд підтримки підприємництва, 11 комерційних банків, дві громадські організації, понад 30 комерційних організацій і малі підприємства. Основними напрямками діяльності КГУ було гарантування повернення кредитів (інвестицій), що надаються кредиторами (інвесторами) суб'єктам малого підприємництва. На жаль, у 2002 р. КГУ було ліквідовано.

З метою забезпечення реалізації державної політики щодо підтримки малих підприємств і підприємництва, розвитку конкуренції постановою Кабінету Міністрів України №381 було створено Український національний фонд підтримки і розвитку конкуренції, який у серпні 1995 р. був перетворений на Український фонд підтримки підприємництва [8].

Фонд проводить свою діяльність під егідою та у тісній співпраці з Держпідприємством. Діяльність Фонду спрямована на створення фінансово-економічних та організаційно-правових умов розвитку підприємництва в Україні, підтримки вітчизняного товаровиробника та збільшення частки вітчизняних конкурентоспроможних товарів на ринку України.

УФПП є державною позабюджетною, некомерційною і неприбутковою організацією.

Напрямок фінансово-кредитної підтримки – лізинг – один із способів залучення зовнішнього фінансування за відсутності в підприємства коштів на капіталовкладення, переоснащення виробництва. Фактично, лізинг – це кредитування з певними особливостями, пов'язаними з переходом права власності. Йдеться про отримання в довгострокову оренду певної техніки, обладнання чи технологій із правом викупу. Обов'язковою умовою лізингу є наявність від 15 до 50% вартості об'єкта лізингу та стабільна діяльність підприємства у визначеній галузі протягом певного часу. Лізингова діяльність регулюється в Україні Законом України «Про лізинг» від 16 грудня 1997 р. №723/97 (із змінами і доповненнями, внесеними Законом України від 14 січня 1999 р. № 394-XIV). Законом встановлено обов'язкові строки договору лізингу, що відразу знижує економічну привабливість таких операцій [1].

Існує також напівлегальна форма фінансово-кредитної підтримки МП через благодійні фонди, деякі з них функціонують при об'єднаннях підприємств. Позика, зазвичай, надається у вигляді поворотної допомоги чи фінансування на умовах поруки, рідше – застави. На сьогодні цей механізм є доволі поширеним для малого бізнесу в депресивних регіонах.

Використання напряму мікрокредитування може справді зробити великий потенційний вплив на мале підприємство України. Дуже малі підприємства, або мікропідприємства, також можуть виступати рушіями економічного зростання і розвитку, особливо в умовах високого рівня безробіття і бідності.

Сектор мікропідприємств сприяє утворенню додаткових доходів родини, підвищенню добробуту власників і створенню фірм у сфері обслуговування й роздрібної торгівлі, що надають послуги і товари на місцевому ринку.

Позитивним рішенням є об'єднання зусиль малих підприємств з великими і середнім бізнесом. Як зазначає К. Богун, з огляду на специфіку розвитку економіки України, існують переваги кластерної моделі, які полягають у тому, що великі підприємства за допомогою залучення малих підприємств до виробничих відносин мають можливість скоротити непродуктивні витрати та зосередити свої ресурси на основних видах діяльності, а малі підприємства – отримати доступ до необхідних для них ресурсів (виробничих площ, устаткування, довгострокових замовлень, фінансових ресурсів) [3].

Висновки. Особливим об'єктом державного регулювання є мале підприємство. Загальна організація суб'єкта державного регулювання залежить від рівня розвитку громадянського суспільства та демократії. Формування цілісної системи державного регулювання підприємницьких відносин є процесом складним і тривалим. Система державного регулювання і забезпечення підтримки МП уключає фінансове планування (програмування), оперативне управління і фінансовий контроль, фінансове забезпечення і фінансове регулювання, де для останнього надзвичайно важливу роль

відіграє регуляторна політика держави. В умовах ринкової економіки на перший план виступає фінансове регулювання, у якому кредитне регулювання є важливим напрямом державної регуляторної політики. Кредитування як ключова і дійова форма фінансового забезпечення в умовах ринкової економіки базується на принципах поворотності, строковості, платності та матеріального забезпечення кредитів. Фінансово-кредитний механізм підтримки малих підприємств – це система форм, методів, важелів, інструментів впливу на фінансові відносини малих підприємств у ринкових умовах, пов'язані з кредитуванням, в умовах сучасної регуляторної політики держави та законодавства про мале підприємництво. Необхідно створити комплексну державно-суспільну систему підтримки МП. Основним напрямом використання бюджетних ресурсів має бути не виділення прямих інвестицій, а страхування і надання гарантій під кредит.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у вивченні питань підтримки малого бізнесу у країнах з постіндустріальним розвитком.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про лізинг» від 11.12.2003 р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1381-15>.
2. Американська модель оподаткування [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.treasury.gov/press-center/press-releases/Documents/hp16801.pdf>.
3. Богун К. В. Розвиток фінансової інфраструктури малого підприємництва : автореф. дис. На здобуття ступеня канд. екон. наук : 08.00.08 / Богун Катерина Володимирівна; Донец. нац. ун-т економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського. – Донецьк, 2010. – С.6.
4. Друга С. Г. Мале підприємництво України: становлення, механізми управління та підтримки : монографія / С. Г. Друга ; НДІ економіки Міністерства економіки України. – К. : ДКС центр, 2009. – 359 с.
5. Масна О. І. Фінансове забезпечення мікрокредитування малого і середнього бізнесу в Україні : автореферат дис. На здобуття наук. ступеня канд. наук: 08.00.08. – К., 2008. – С. 18 с.
6. Офіційний сайт Організації економічного співробітництва та розвитку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.oecd.org>.
7. Офіційний сайт ІННОВАЦІЙНЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО: ЛЬВІВ, УКРАЇНА [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://cstei.lviv.ua/ua/item/282>.
8. Офіційний сайт Українського фонду підтримки підприємництва [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://ufpp.gov.ua/credit.php>.

References

1. Zakon Ukrainy «Pro lizing» vid 11.12.2003 r. : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1381-15>.
2. Amerykanska model' opodatkuvannja : <http://www.treasury.gov/press-center/press-releases/Documents/hp16801.pdf>.
3. Bogun K.V. Rozvytok finansovoi' infrastruktury malogo pidpryemnytva : avto-ref. dys. Na zdobuttja stupenja kand. ekon. nauk : 08.00.08 ; Donec. nac. un-t ekonomiky i torzivli im. M. Tugan-Baranovs'kogo. – Donec'k, 2010. – С.6.
4. Dryga S.G. Male pidpryemnytvo Ukrainy: stanovlennja, mehanizmy upravlinnja ta pidtrymky : monografija; NDI ekonomiky Ministerstva ekonomiky Ukrainy. – K. : DKS centr, 2009. – 359 s.
5. Masna O.I. Finansove zabezpechennja mikrokedytuvannja malogo i seredn'ogo biznesu v Ukraini : avtoferat dys. Na zdobuttja nauk. stupenja kand. nauk: 08.00.08. – K., 2008. – S. 18 s.
6. Oficijnyj sajт Organizacii' ekonomichnogo spivrobitnytva ta rozvytku : <http://www.oecd.org>.
7. Oficijnyj sajт INNOVACIЈNE PIDPRYJEMNYCTVO: L'VIV, UKRAI'NA : <http://cstei.lviv.ua/ua/item/282>.
8. Oficijnyj sajт Ukrain's'kogo fondu pidtrymky pidpryemnytva : <http://ufpp.gov.ua/credit.php>.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Калмиков О.В., к.е.н., доцент кафедри обліку, аудиту та контролінгу ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький ДПУ імені Григорія Сковороди».
вул. Сухомлинського, 30, м. Переяслав-Хмельницький, Київська обл., Україна, 08401

ДАННЫЕ ОБ АВТОРЕ

Калмыков О.В., к.э.н., доцент кафедры учёта, аудита и контролинга ГВУЗ «Переяслав-Хмельницький ГПУ имени Григория Сковороды»
ул. Сухомлинского, 30, г. Переяслав-Хмельницький, Киевская обл., Украина, 08401

AUTHOR DETAILS

Kalmykov O.V., PhD, Associate professor of accounting, auditing and controlling of the SHEE «Pereiaslav-Khmelnytskyi SPU named after Hryhoriy Skovoroda»
30, Sukhomlynskyi st., Pereiaslav-Khmelnytskyi, Kyiv region, 08401, Ukraine

УДК 336:378

ОПТИМАЛЬНІ ШЛЯХИ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Коверник Н.В.

Предметом дослідження являються джерела фінансового забезпечення освіти в Україні та визначено напрями їх оптимізації на основі фандрайзингу.

Метою дослідження є стан бюджетного фінансування освітньої галузі України в умовах ринку та пошук шляхів її розв'язання, спрямованих на забезпечення рівня грамотності населення, який необхідний для інтелектуального розвитку кожної людини, економічної безпеки держави та підвищення загального добробуту нації.